

Viktorija Urbonaitė

Sveiki, čia tinklalaidė „Postūmis: Dialogai švietimo pažangai“, prie mikrofono Viktorija Urbonaitė. Šiandien mūsų pokalbis yra apie įtraukįjį ugdymą: Iš viršaus į apačią ar iš apačios į viršų. Savivaldybių rolė įtraukiojo ugdymo įgyvendinimui labai svarbi. Jos atsakingos už švietimo pagalbą, valdo materialinius mokyklų resursus, bet ne mažiau svarbi įtraukiojo ugdymo sėkmei yra mokyklų ir mokytojų lyderystė, todėl šitoje tinklalaidėje ir diskutuosime kokia kryptimi galima įgyvendinti įtraukiojo ugdymo pokyčius: iš viršaus, iš apačios, o gal iš vidurio. Kad nekalbėčiau čia viena, turiu aplink save tokių fantastiškų moterų, kurios tikrai žino ką pasakyti šia tema. Tai visų pirma daktarė Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė. Sveiki.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Sveiki.

Viktorija Urbonaitė

Rasa yra VDU Švietimo vadybos ir politikos katedros docentė ir Edukologijos tyrimų instituto vyresnioji mokslo darbuotoja, Lietuvos mokslo tarybos Jaunosios akademijos narė, viena iš UDM gairių kūrėjų. Teisingai pasakiau?

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Visko daug, bet taip.

Viktorija Urbonaitė

Gerai, kas minutę nekartosiu, bet pradžiai tegul būna. Tada Akvilė Grigienė. Sveiki.

Akvilė Grigienė

Sveiki.

Viktorija Urbonaitė

Akvilė yra Kaišiadorių lopšelio-darželio „Spindulys“ direktoriaus pavaduotoja ugdymui ir įtraukiojo ugdymo koordinatorė Kaišiadorių rajone, dirbanti Giržado progimnazijoje, kuri prisiėmusi lyderystę įtraukiojo ugdymo srityje. Akvilė turi 12 metų vadovavimo mokyklai patirtį. Teisingai?

Akvilė Grigienė

Teisingai, visko daug, bet užteks tiek.

Viktorija Urbonaitė

Ir Indrė Širvinskaitė, TŪM Įtraukiojo ugdymo srities ekspertė, Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisijos prie lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos pirmininko pavaduotoja. Labas, Indre.

Indrė Širvinskaitė

Sveiki.

Viktorija Urbonaitė

Pristačiau jus visas tris. Daug ditirambų, bet realiai jūs esat žmonės, kurios darot didelius dalykus ir pakalbėkime šiandien labai paprastai. Tas įtraukusis ugdymas. Ką jūs apie tai manote? Kokia dabar, šiandien yra situacija? Ar čia mes labiau pasiliegame ties lozungais, kaip gražu? Ar iš tikrųjų yra kažkoks pokytis? Ką jūs matote, kokia yra realybė?

Indrė Širvinskaitė

Aš galiu, jeigu galima, pradėti. Dėl ko ir gimė idėja šiai laidai, tai būtent dėl to, kad įtraukusis ugdymas iš karto jau savaime yra labai didelis pokytis švietimo sistemoje. Jis iš esmės turėtų pakeisti švietimo kultūrą ir ugdymo organizavimo principus. Tai yra milžiniškas kultūrinis pokytis ir kalbant apie tokio dydžio pokytį, jis ateina pas mus nacionaliniu mastu. Mes kalbame apie vieną mažą švietimo įstatymo pakeitimą, kuris įsigalioja rugsėjo mėnesį. Bet ką iš tikrųjų tai reiškia? Tai, kad įstatymas pakeistas, tai savaime nieko nepakeis. Svarbu tai, kas vyksta mokyklose, kas vyksta visoje Lietuvoje. Koks yra tikslas viso šio pokyčio, tai, kad kiekvienas vaikas gautų kokybiškas ugdymosi sąlygas, kurios atitiktų jo poreikį ir galėtų mokytis kartu su visais savo bendruomenėje. Kai kalbame apie tokio masto pokyčius, jie yra labai sudėtingi. Man labai patinka tokia koncepcija, kurią parengė mokslininkai ir praktikai, toks Munby ir Fullan. 2016 metais jie parengė tokią koncepciją, kur ir kalba, kuria dialogą su švietimo bendruomene skirtingose šalyse, ir pateikė jiems diskusijai tokį leidinį, koncepciją apie tai, kaip apskritai pasiekti pokyčių švietimo sistemoje. Jie nekalba konkrečiai apie įtraukųjį ugdymą, bet jie kalba apie tai iš kur turi ateiti pokytis – iš viršaus ar iš apačios. Ir jie ir sako, kad iš viršaus pokytis yra labai ribotas. Jį labai sunku pasiekti dėl to, kad jis sulaukia didelio pasipriešinimo dažnai. Apskritai yra sunku reglamentuoti nacionaliniu mastu kažkokį tai pokytį kas turi atsitikti klasėje. Juk nesurašysime kažkokio tai sąrašo mokytojų ir neprižiūrėsime kiekvieno mokytojo, kaip jis dirba. Mokytojai turi tam tikrą autonomiją kaip jie ugdymą organizuoja. Nacionaliniu mastu didelio spektro pokyčiai, kurie liečia švietimo kokybę, vyksta labai sunkiai. Mes turime daug pavyzdžių, kai pokyčiai ateina iš apačios ir jie yra nuostabūs. Jie yra tie pavyzdžiai į kuriuos mes žiūrime, bet dažniausiai jie yra vedami tokios išskirtinės lyderystės, ir dažniausiai kas būna, tai būna koks nors mokyklos direktorius ar direktorė, kurie pasiima lyderystę ir sukuria tą pokytį. Tada mes jaučiam jo rezultatus ir mes norėtume visi lygiuotis į tuos pavyzdžius, bet vis dėlto lieka taip, kad tas pokytis iš apačios sukuria tokias sėkmės kišenėles.

Viktorija Urbonaitė

O ką tai reiškia?

Indrė Širvinskaitė

Tai reiškia, kad pokytį mes matome pakankamai ribotą, fragmentišką. Tai viena mokykla ar kelios mokyklos, kaip, pavyzdžiui, dabar įtraukiojo ugdymo kontekste mes turime keletą mokyklų, kurios yra vedlės, žiburiai, į kuriuos mes žiūrime. Pavyzdžiui, negaliu nepaminėti Klaipėdos rajono Divilų mokykla, Tauragės rajono Jovarų ir daug įvairių mokyklų. Dabar neseniai lankiausi Raseinių rajone, Viduklės Simono Stanevičiaus gimnazija, jiems tas reglamentavimas nieko nekeičia. Jie kaip vykdo tą įtraukųjį ugdymą, taip ir vykdyt, ir niekas jiems nesustabdys. Bet kaip padaryti, kad atsirastų daugiau mokyklų, kad tai būtų sisteminis pokytis, nes tai sisteminio pokyčio nesukuria. Tie autoriai pasiūlo tokį kelią, kuris jau yra išbandytas daugelyje šalių, tas vidurio lyderystės kelias būtent per mokyklų

tinklų kūrimą. Ir kodėl čia yra svarbu? Tiek įtraukiojo ugdymo klausimu dabar Lietuvoje tai aktualu, tiek ir programos kontekste dėl to, kad Tūkstantmečio mokyklų programa būtent ir kuria tinklus tarp mokyklų savivaldybių lygmeniu, kai kur ir tarp savivaldybių, ir stiprina mokyklų tinklaveikas, siekiant kažkokią vieno rezultato. Būtent dėl to ir norėjosi pakalbėti Tūkstantmečio mokyklų programos kontekste kaip šitas toks vidurio kelias, tai reiškia per savivaldybes, per mokyklų tinklus, per jų veikimą, mes galime eiti link pokyčių įtraukiojo ugdymo prasme ir įtraukiojo ugdymo įgyvendinimo stiprinimui. Ir būtent pakviečiau dėl to Akvilę, kuri dirba kaip įtraukiojo ugdymo koordinatore savivaldybėje, ir tai yra labai svarbi praktika. Savivaldybės dabar ir per programą gali įsidarbinti koordinatorius, bet kai kurios savivaldybės ir be TŪM'o programos jau yra įsidarbinusios įtraukiojo ugdymo koordinatorius, nes tai labai svarbi rolė. Kitas kelias yra tokia geroji praktika, irgi Lietuvoje skinasi kelią, tai yra universalus dizainas mokymuisi, ką Rasa tikrai gali daugiau papasakoti kaip sekasi su mokyklomis dirbti būtent per šią strategiją.

Viktorija Urbonaitė

Akvile, tai ką jūs matote, kokia dabar yra situacija tose savivaldybėse ir Lietuvoje?

Akvilė Grigienė

Na, kaip kitose savivaldybėse gal man yra sunku pasakyti.

Viktorija Urbonaitė

O savo savivaldybėje?

Akvilė Grigienė

O, vat mūsų savivaldybėje tai mes tikrai labai daug nagrinėjame. Pirmiausiai, darėme savotišką tokią inventorizaciją: kas yra su įtraukiojo ugdymo, kaip mūsų mokytojai pasiruošę, kaip mokyklos pasiruošę, visa komanda mokyklos. Mes atlikome tokį išsamią pasiruošimo darbą jau nuo 2022-ųjų metų.

Viktorija Urbonaitė

O kaip atrodė tas tyrimas?

Akvilė Grigienė

Tas tyrimas mūsų buvo labai šiaip paprastas. Mes darėme dviem etapais. Pirmiausiai, 2022-aisiais, kadangi buvome pasitvirtinę įtraukiojo ugdymo įgyvendinimo planą savivaldybėje 2022-2024 m., tai tada pedagoginė psichologinė tarnyba padarė paprastą apklausą, tokį kiekybinį tyrimuką kaip mokytojai pasiruošę, ką jie mano ir t. t. Gavome rezultatus. 2023-aisiais, lapkritį, gruodį, mes nusprendėme – anketa yra anketa. Mums labai reikia išsiaiškinti iš tikrųjų, žiūrint mokytojams į akis, kaipgi yra ir ką jie mano apie tai, nes anketą užpildyti gali ir kolega. Už kolegą, labai paprastai ir atliko darbą, nes nurodė direktorius. Be švietimo skyriaus to negali padaryti kaip įtraukiojo koordinatore, tikrai labai džiaugiamės mūsų švietimo skyriaus TŪM'o programą kuriojančia Edita Navickiene, kuri ir idėją palaikė, ir padėjo ją padaryti. Taigi, mes sugalvojome su pedagoginės psichologinės tarnybos direktore Ramune. Jūs pamatysite, kokia čia tinklaveika pas mus veikia. Čia ne šiaip sau yra dalykai. Sugalvojome, kad mums reikia vat pasitikrinti gyvai, ir tada sugalvojome apvalo stalo diskusiją tik su mokytojais, be jokių vadovų, be pagalbos specialistų.

Viktorija Urbonaitė

O kodėl taip darėte?

Akvilė Grigienė

Tik su mokytojais. Todėl, kad mokytojas tiesiogiai dirba su vaiku. Bet kokių atveju direktorius neužtikrins tos įtraukties mokykloje. Specialistas, jis gali padėti, padirbti epizodiškai arba tegul ir visus metus su vaikais, kaip pagalba mokytojui, bet visą įtrauktį klasėje organizuoja mokytojas. Mums buvo svarbu ką jie mano, kokios nuotaikos yra mūsų rajone ir mes ėmėme nuo pačių mažiausių, net ikimokyklinio ugdymo įstaigas mes norime įtraukti. Tai nuo ikimokyklinio ugdymo įstaigų iki gimnazijos, mūsų išgrynintos, padarėme tas apvalo stalo diskusijas. Aišku, reikėjo laiko. Reikėjo susisteminti duomenis be jokių programų. Mes tiesiog sėdome, pasidarėme protokolus, žymėjome, labai labai tiksliai susiprotokolavome ką mokytojai sakė, tada markeriais braukėme, ieškojome to atsakymo. Žodžiu, darbas buvo toks, bet davė rezultatų. Ir ką aš galėčiau pasakyti dabar, tyrimą aš gal vėliau truputėlį pristatysiu, kokie tie mūsų rezultatai buvo, bet vat apie tą įtrauktį. Išsigrynino tokie du dalykai, kad pokytį įgyvendinti įtraukiojo ugdymo, pavyzdžiui, šį pokytį, reikia kaip ir kitus pokyčius įgyvendinant tų pačių dalykų. Tai pirmiausiai tikėjimo ir pasitikėjimu grįstų santykių. Banalu, bet atviras bendravimas ir nuoseklus bendradarbiavimas, čia irgi yra svarbu. Tai čia santykių lygyje. O kitas dalykas – tai santykiai turi vykti nuosekliai. Tas nuoseklumas pasireiškia ir iš viršaus, ir iš apačios, ir per vidurį. Viskas turi būti nuosekliai. Tam, kad tai įvyktų, tai pirmiausia reikia, kad visos pusės prisiimtų atsakomybę. Visos pusės, absoliučiai – ir viršus, ir apačia, ir viduriukas. Tai yra ir nuo aukščiausio sluoksnio iki savivaldybių darbuotojų, ir, aišku, mokytojai. Visi pokyčiai būtų paremti lėšomis, kad nebūtų pokytis dėl pokyčio ir tik žmogiškasis faktorius, nes tas tikėjimas, pasitikėjimas, jis yra kurį laiką. Mokytojai ar bet koks darbuotojas, išsikvepia dirbdamas tik iš idėjos, pavyzdžiui, 2-3 metus, jam reikia kažkokio palaikymo. Tas palaikymas turi būti apspręstas ne tiktai savivaldybės lygiu, ne tiktai mokyklos direktoriaus lygiu, bet turbūt ir aukščiausiu lygiu. Aš manau, kad būtent dėl šitų dalykų tvarių pokyčių negali įgyvendinti, nes jie tiesiog laikui bėgant nunyksta.

Viktorija Urbonaitė

Rasa, sakykit, kaip jums šita situacija, tas iš viršaus, iš apačios ir iš vidurio?

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Klausiau kolegijų ir kažkaip, galvoju, aš nesutinku, kad iš viršaus, iš apačios ar iš vidurio.

Viktorija Urbonaitė

O kaip jūs manote?

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Turiu prieš akis mūsų patį leidinį ir tiesiog atsiverčiau, nes kai pradėdame kalbėti apie ką mes galvojame, visa visa kūrybinė komanda. Aš sakau, visa *kūrybinė* komanda todėl, kad mes turime universalų dizainą mokymuisi kaip strategiją, kuri yra iš Amerikos. Mūsų kontekstas yra kitas, bet tam tikros idėjos, jos gali būti adaptuojamos. Mes dėl to irgi daug galvojom, ir kaip tai pritaikyti Lietuvos kontekstui? Mes čia esam pasakę labai paprastai. Tai yra taip vadinama įtraukiojo ugdymo ekosistema. Reiškiasi visi visi komponentai turi veikti kaip sistema ir tikriausiai, ką Akvilė dabar sakė

kitais žodžiais, tai mes turime tam mokslinį modelį, kuris yra visiškai patvirtintas įvairiais psichologiniais tyrimais. Visa ko yra centre vaikas ir kad visos sistemos dalys, pradedant mokytoju, mokyklos vadovu... Aš manau, kad ir mokyklos vadovo vaidmuo čia yra labai svarbus. Nesvarbu, kad jisai tiesiogiai nedirba su vaiku, bet taip, kaip mokytojui yra sukuriamas profesinė gerovė, apie ką mes dabar Lietuvoje daug kalbame, kiek mokytojas pasitiki vadovu, jaučia pasitenkinimą darbu, tai, ką sukuria vadovas, tai iš tikrųjų atliepia jo tiesioginį darbą su vaiku. Mes ne veltui visą leidinį pradedame ne nuo mokytojų. Mes sakome, kad šiandien pradėkime kalbėti apie universalų dizainą, pirmiausia, nuo savivaldybės, nes labai dažnai mes galvojame – „tai tie mokytojai kaip nors padarys“. Nieko panašaus. Mes šiandien sakome: „palaukit“. Savivaldybės lygmuo turi lygiai taip pat žinoti kas yra universalus dizainas, pagrindinius jo principus tam, kad suprastų, kodėl mokytojas prašo vienokios arba mokykla prašo vienokios arba kitokios prieigos. Mes sakome kitą dalyką, ką šneka mokslininkai Katie Novak su bendraautorais, kad yra taip vadinama lyderystė, kurioje mes sakome, kad aš, kaip švietimo skyriaus specialistas, bendrauju su savo mokytojais, bendrauju su vadovais mokyklų, turėčiau taikyti tą patį universalų dizainą, tuos esminius principus.

Viktorija Urbonaitė

Rasa, aš galiu dabar įsiterpti? Ar mes galėtumėm apsibrėžti trumpai, kas yra tas dizainas? Apie kokį čia mes? Tikrai ne apie piešimą šnekam ar raideles gražias.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Mes kalbame apie universalų dizainą mokymuisi, apie neuromoksliniais tyrimais pagrįstą priegią, kuri yra viena iš galimybių įtraukiamam ugdymui užtikrinti. Jinai kalba apie tris sudedamąsias dalis, kad kiek mes iš tikrųjų sudarome būdų ir galimybių skirtingai suprasti informaciją. Reiškiasi, vienas per regą, kitas per klausą, trečias per lytėjimą. Tai vienas principas. Reiškiasi, veikia viena smegenų dalis, kaip aš sakau, mūsų jeiga į smegenis visų yra skirtinga, sekantis principas, aš tai vadinu išjeiga. Jeigu įėjome per skirtingą kanalą, tai ir išėiti galime per skirtingą kanalą. Jeigu man nereikia išmokyti visų parašyti paragrafo, tai kodėl atsiskaitymo būdas arba pademonstravimas išmokymo turi būti per paragrafo parašymą? Jeigu mano tikslas – išmokyti visus rašyti literatūroje interpretaciją, tai valio, mes visi rašome interpretaciją. Bet jeigu mano tikslas yra sužinoti ar jūs visos žinote aukščiausias Europos viršukalnes, tai savo žinojimą jūs jau man galite pademonstruoti skirtingai. Paskutinis elementas tai yra sudominimas, tai yra kodėl aš mokausi, tas aktyvavimas smegenų dalies, kad aš norėčiau mokytis. Ką sakome ir mes su savo šituo leidiniu, ir tokia, žinot, buvo diskusija. Kai mes susikūrėme visi rašyti, mums kažkas buvo tokio pesimizmo įmetęs, sakė – „Ar jūs suprantate, kad Lietuvai truputėlį yra per daug čia?“ Kad mes gal nekelkime tokios aukštos kartelės, nes tai skamba truputėlį utopiškai. Mes vis dėlto visi sutarėm, padarykime geriau tą tokį utopinį siekiamybines variantą, į kurį mes pasiekim mažiau, bet kai tu turi kažkokį siekiamybės tašką, tai į jį yra daugiau galimybių nueiti, ar ne? Jeigu tau sako užlipti penkis laiptelius, užlipsi tris – jau yra gerai. Bet jeigu tau lieps užlipti tris, tu užlipsi vieną, tai... Grįžtant prie to, kodėl mes kalbame nuo savivaldybės lygmens, mes norime, kad tie, kurie yra švietimo politikos formuotojai ir įgyvendintojai regionuose, švietimo centrai, ką mes su Akvile diskutavome prieš įrašymą, koks yra svarbus tas žmogiškasis faktorius. Tada mes kalbame apie mokyklos vadovą ir mes tik po, antroj daly leidinyje kalbame apie mokytoją. Mūsų mokytojai, na, būkime biedni, bet teisingi, yra skeptiški dėl visokių, visokių naujovių, bet kai jiems pradėdi kalbėti nuo to, kad žinot, mes pirmiausia ateiname su universaliu dizainu mokymuisi per tai, kad ir savivaldybės žmogus yra besimokantis ekspertas. Mokytojas yra besimokantis ekspertas.

Vadovas yra besimokantis ekspertas. Tie, kas žino universalų dizainą mokymuisi, žino kodėl atsiranda sąvoka „besimokantis ekspertas“. Mes siekiame, kad kiekvienas mokinys taptų besimokantis ekspertas ir tai neturi jokios lygybės ženklo su akademiniiais pažymiais arba pasiekimais. Čia galima tęsti ir tęsti.

Indrė Širvinskaitė

Iš tikrųjų, kas man patinka universaliame dizaine mokymuisi ir šitame leidinyje, mes, kai publikavome ir buvo pristatymo renginys, kurį laiką buvo toks padidintas susidomėjimas ir man skambindavo, net ir per Facebook'ą susiranda ir skambina mokytoja. „Tai kaip čia? Ar jūs galite pasakyti? O tai kaip čia? Kaip čia taikyti? Ar turit lentelių?“ Sakau, – „Nu pasiskaitykit leidinyje. Tai yra gairės. Tai yra prieiga.“ Sako: „Ai, nu tai supratau, tai mes ir taip jau tai darom“. Ta prasme, tai nėra kažkas visiškai naujo, bet tai suteikia formą ir kažkokią viziją, ir strategiją. Ir labai svarbus dalykas šitoje prieigoje yra būtent planavimas. Planavimas ir planavimas ir planavimas. Ir dar kas kito, universalus dizainas mokymuisi ką suteikia, ir tą vertybinę prizmę, nes jūs pakalbėjot apie tą edukologinę prizmę, bet yra ir trys tokie vertybiniai principai-prielaidos. Viena vertus, kad mokinių įvairovė yra natūralus reiškinys, mes turime tai priimti, kad mes vienaip ar kitaip turime įvairus mokinius ir jie kiekvienas yra individualus, unikalus, bet kartu mes turime atpažinti tam tikras tendencijas, tam tikrus poreikius ir išmokti kaip juos pažinti ir kaip juos atliepti. Kad įvairovė yra nuspėjama, tai reiškia, mes galime planuoti, kad mūsų klasė gal ne dabar, bet ateis tokių mokinių, kurie turės specifinių poreikių ir kad juos galima lengvai užtikrinti. Mes jau būsime pasiruošę kaip tai padaryti. Na, ir trečias toks principas, kad mokymosi barjerai yra ugdomosi aplinkoje ir ugdomosi sistemose. Reiškia, mes iš esmės esame įpratę kurti tokį švietimą, kuris yra neprieinamas ir tai yra didžiausias barjeras, tai mes turime pergalvoti. Tai tokie trys vertybiniai principai, kurie yra tokie kaip ir savaime suprantami, kai pagalvoji, bet iš tikrųjų svarbu prisiminti kartais.

Viktorija Urbonaitė

Indre, o kokie iš šono matomi tie įtraukiojo ugdymo tokie nesklandumai ar problemos? Kur mes užstringame? Kodėl mums tai ganėtinai, didžiąjai daliai mokyklų, yra sudėtinga?

Indrė Širvinskaitė

Kodėl yra sudėtinga? Tai, kaip ir mes kalbėjome, klausimas iš kur ateina tas pokytis. Tai pokytis ateina iš apačios, kartais ir pačių žmonių, kaip ir sakė, žmogiškasis faktorius. Nebūtinai tai yra sudėtinga. Jeigu mes norime kažką įgyvendinti, mes paimsime ir ieškosime būdų tą padaryti. Kur yra sudėtingumas – kaip tas gerąsias patirtis perteikti kitom mokyklom, kitoms savivaldybėms ir kaip dalintis, ir kur yra kieno atsakomybė. Mes negalime visos atsakomybės numesti mokytojams arba tik mokykloms, tai turi kiekvienas sistemos dalyvis prisiimti atsakomybę, ir tai yra kolektyvinė atsakomybė. Tai kuria pasitikėjimą ir kažkokį judėjimą pirmyn.

Viktorija Urbonaitė

Akvile, koks ten tas buvo jūsų tas kolektyvinis tyrimas?

Akvilė Grigienė

Aš dar norėčiau paantrinti. Iš tikrųjų, kad viskas priklauso nuo atsakomybės prisiėmimo lygio – kiek mes kiekvienas prisiimame atsakomybės.

Viktorija Urbonaitė

Bet čia baisu, čia sudėtinga.

Akvilė Grigienė

Taip, tai nėra taip paprasta. Jeigu aš tikiu tuo, ką darau, tai turbūt ir atsakomybę prisiimu. Tai va čia tas žmogiškasis faktorius visur ir važiuoja. Kai sukuri santykį, žmonės patiki ir tada jau gali įgyvendinti tam tikrą pokytį.

Viktorija Urbonaitė

Bet be to santykio tos motyvacijos ir nebus.

Akvilė Grigienė

Ne. Ne, tai vat ir tas tyrimas ką mums parodė. Tai mes, iš tikrųjų, apvaloję stalo diskusijos metu pakalbino 131 mokytoją ir, galima sakyti, gal nėra tiek daug, bet iš tikrųjų kiekvienoje mokykloje tai siekia virš 50 procentų. Buvo tokių mokyklų, kur 70 procentų mokytojų dalyvavo mūsų toje diskusijoje, o buvo tokių kur ir 100 procentų. Tai įrodė labai aktualią temą, nes jie tikrai atėjo po darbo pasikalbėti su mumis. Ir labai džiugu, kad jie kalbėjosi gana atvirai. Tas mūsų tyrimas buvo paprastas. Mes turėjome struktūruotą klausimyną, tai pagrindinius keturis klausimus. Pirmuoju klausimu mes norėjome išsiaiškinti kaip jiems sekasi tą įtraukųjį ugdymą diegti arba ruošti jam, kaip jie supranta universalų dizaino principus, įtraukiojo ugdymo principus. Koks jų supratimas? Norėjome išsiaiškinti tiesiog kalbant, ne pildant anketą, bet kalbant.

Viktorija Urbonaitė

O ką jie sakė?

Akvilė Grigienė

Ir ką jie sakė? Ogi jie sakė štai, mes pasidarėme tokias tris išvadas, susumavę rezultatus šio klausimo. Taigi, mokytojai tikrai mūsų rajone nėra taip, kad negirdėję apie universalųjį dizainą, knygas netgi turėjo įsigiję tai konferencijoje, tai per švietimo skyrius ir t. t. Tikrai visose mokyklose yra ši knyga. Pavieniai mokytojai yra klausę visą ciklą seminarų apie įtraukųjį ugdymą. Kai kurie netgi dalyvauja mūsų rajone ilgalaike mokymo programose. Mes turime įtraukiojo ugdymo koordinatorę vienoje mokykloje, pagrindinėje mokykloje, kuri visai yra ne TŪM'inė, kuri magistrantūrą studijuoja ir rašo mokslinį darbą įtraukiojo ugdymo tema, atradome tokių perliukų. Visumoje tai mokytojams trūksta labai aiškių, sistemingų mokymų ir tai išsakė, ne mes čia sugalvojome. Jie patys sakė, kad jiems trūksta tiesiog visai komandai, mokyklos komandai pasimokyti įtraukiojo ugdymo tema, universalų dizaino principų taikymo tema, bet jie nori ne teorijos. Jie teorija pasiskaitę visi. Jie nori labai aiškiai konkrečių pavyzdžių kaip padaryti, kokie metodai tinka ir t. t. Tai va, tai pirma tokia išvada buvo. Toliau jie dar prie šito klausimo atsakė taip, kad pokyčių gausa švietime juos labai išmuša iš vėžių. Yra įtraukusis ugdymas, universalų dizaino principai, atnaujintos ugdymo programos ir jie kiekvieną pokytį ima kaip gabaliuką, atskirai ir tarsi atskirai dirba: čia programos, čia įtraukusis, čia universalus

dizainas. Ir todėl kalbam, kad čia mokyklų vadovų vaidmuo, apie ką jūs ir kalbėjot, yra vienas iš svarbiausių vaidmenų šitą truputėlį pakeisti, nes mes supratome, kad mūsų vadovai turbūt taip ir ištransliuoja mokytojams. „Va dabar ateina tas pokytis ir dabar šitą diegsime. O dabar ateina dar šitas pokytis ir dabar šitą diegsim.“

Viktorija Urbonaitė

Bet tas pokytis pasidaro kaip baubas koksai.

Akvilė Grigienė

Tai taip, nes jeigu tu gauni kaip paprastas mokytojas, vat iš karto jam ateina trys baubai, tai čia reikia bėgti. Čia į tą darbo grupę bėgti, čia į tą darbo grupę, o dar vaikai. Tai kaip čia viską padaryti? Tai vat jiems iškilo tokie klausimai.

Indrė Širvinskaitė

Būtent. Aš, jeigu galima įsiterpti, atsiprašau, Akvile, bet dėl to, man atrodo, ir labai svarbu. Mes kalbame būtent apie savivaldybių vaidmenį ir dėl to Tūkstantmečio mokyklų programa taip ir surėdyta buvo, kad kiekviena savivaldybė yra atskira, unikali, turi savo problematiką, savo patirtį ir planuoja savo švietimo pažangą. Jinai turi krepšelį pinigų, kuriuos gali panaudoti, bet pirmas žingsnis ir buvo mūsų darbas su savivaldybėmis. Tai įsivardinti kur yra silpnybės, kur yra tobulintinos sritys. Kur yra ta jūsų problema, kurią jūs norite spręsti? Ir įtraukus ugdymas – plati pakankamai sąvoka. Savivaldybės išsiskyrė kiekviena savo skaudulius, ir, man atrodo, kad čia ir pasimato nuo to kaip jūs pradėjote dirbti kaip svarbu yra pasidaryti tą inventorizaciją ir kad jinai nebūtų tokia formali. Net ir jūsų rezultatas – aš mačiau ten apklausų rezultate, pirmiausia jūs apklausą paleidot. Yra atsakymas: „Kiek jūs čia galite mokytojų laiką gaišti tokiom apklausom?“ , nes kai mokytojai pildo apklausą, jie galvoja, kad tai nueina vienpusiškai, tiesiog kažkur užpildo kažką, kad nebus atliepta. Bet kai tu ateini akis į akį pasikalbėti ir kai mokytojas išgirsta, kad iš tikrųjų jo nuomonė yra svarbi, tada galima kartu kalbėti kaip kažką pakeisti, ir kartu savivaldybė mato platų vaizdą. Jinai gali sujungti juos – tiek programų atnaujinimą, tiek kaip tai siejasi su, pavyzdžiui, UDM.

Akvilė Grigienė

Taip. Ir net patys mokytojai įvardijo, tai irgi apie ką kalbėjot jūs. Tai, kad diegiant įtraukųjį ugdymą labai svarbu keisti požiūrį mokytojų, pačių mokytojų. Mokytojai patys pas mus pripažino, kad reikia keisti jų požiūrį, kad jiems sunku pakeisti ugdymo tam tikrus elementus, nes jie dirbo taip 20 metų ir dabar, pavyzdžiui, kaip pakeisti? Kai mokytojas tai pripažįsta, tai, žinot, mes iš tikrųjų su švietimo skyriaus specialistais lenkiame galvą prieš tuos mokytojus. Jie drąsiai pasakė, čia švietimo specialistas sėdi ir protokuoja ką jie kalba, o jie drąsiai kalba. Mes stengiamės įnešti to tokio šiltumo į tą diskusiją, kad kad mokytojams nebūtų baisu, tuo labiau kad nebuvo ir vadovų, ir kitų dalykų. Tai jie savam tam rate ir mūsų tikrai labai dalinosi. Antrą klausimą mes turėjome tai su kokiom problemom mokytojai susiduria, nes va čia kaip tiktai irgi noriu paantrinti. Tai mokytojai susiduria labai su paprastom problemom. Ko gero, kur ir visi visų savivaldybių mokytojai susiduria. Tai švietimo pagalbos specialistų ir mokytojų padėjėjų stoka, nes koks yra poreikis mokiniams tos pagalbos, o poreikis dabar labai plečiasi, tai trūksta specialistų, nes ne visos mokyklos, netgi jeigu yra rekomendacijos mokiniui, kad reikalingi pagalbos specialistai, ypač padėjėjas mokytojo, jo nėra dėl finansavimo trūkumo, neįsteigti tie etatai. Aišku, savivaldybė mūsų tikrai stengiasi dabar jau

užtikrinti, kad tų specialistų būtų. Kita problema yra – nėra specialistų. Suprantate, trūksta pačių specialistų. Kartais vienas specialistas dirba per tris įstaigas ir sako: aš jau ketvirtos nebegaliu paimti, nes tiesiog nepajėgiu. Tai šita problema, bet dar vienas dalykas, tai mokytojų padėjėjai pagal dabartines pareigybes, kurios yra, tai jie tiesiog padeda vaikui persikelti iš vienos vietos į kitą, priemones paruošia ir t. t. Jeigu žiūrėsime į pareigybę, o, iš tikrųjų, mokytojai nori bent jau padėjėjų, kad būtų išklausę tam tikrą kursą ir gebėtų dirbti su vaiku, būtų tikra reali pagalba mokymesi. Mokytojų padėjėjai, kad turėtų ir šioją tokį išsilavinimą. Sakau šioją tokį, bet turbūt vis tiek reikalingas specifinis išsilavinimas ir dabar labai džiaugiamės, kad jau atsirado programų, kurios ruošia mokytojų padėjėjus. Yra mūsų įstaigoje jau padėjėjų, kurie patys studijuoja. Vieni nuotoliniu būdu, kiti, netgi profesinės mokyklos kai kurios jau ruošia mokytojų padėjėjus. Tai pradėjo tiesiog mokytis, nes poreikis yra toks. Dar vieną dalyką mokytojai išskyrė, kad jiems reikalinga efektyvi pagalba specialistų ne po savaitės, ne po dienos, bet čia ir dabar. Jeigu pamokoje kilo problema, tai jiems reikalinga pagalba čia ir dabar. Ir kaip tą išspręsti? Dar vienas dalykas, kad mokytojai nori, kad pagalbos specialistai dirbtų ne tik su vaikais. Jie nori, kad tas specialistas, pavyzdžiui, psichologas, psichologo asistentas, turėtų dar laiko padirbti ir su jais, su mokytojais. Arba specialusis pedagogas padėtų jam nors kelis kartus pasiruošti tam tikras užduotis, kaip jos atrodo, diferencijuoti, individualizuoti tam tikrus dalykus. Tai toks poreikis jų yra. Dar viena problema, kuri iškilo tai tėvų... Dažnas galbūt yra toks reiškinytis, kad tėvai nemato didelių problemų ir jau kai pamato, tai tam vaikui pagalbą suteikti taip, jau yra gerai, bet jau būna per vėlu. Čia yra didelis dėmesys ikimokyklinio ugdymo įstaigoms, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos tikrai gali pagelbėti ir tėveliams. Jau kai vaikai ateitų į mokyklą, jau jie būtų gavę tam tikrą pagalbą ir jiems būtų daug lengviau bendrojo ugdymo mokykloje. Vėlgi, tėvėlių nuostatų keitimas į įtrauktį, čia irgi iššūkiai ir problemos. Dar viena didelė problema – nepritaikytos patalpos, nepritaikyti baldai. Kartais trūksta elementarių priemonių, kur galėtų panaikinti mokymosi barjerą vieną ar kitą.

Viktorija Urbonaitė

Kokios tos priemonės tokios pagrindinės?

Akvilė Grigienė

Pagrindinės priemonės tai galimybė pateikti, pavyzdžiui, skirtingas užduotis. Ne tik tą paprastą lapą atšviesti, bet, pavyzdžiui, jeigu reikia vaikui specialių pieštukų arba įgarsinti užduotis, nėra galimybių. Mokytojas pats negali to padaryti čia ir dabar.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Tai čia yra ir kiti dalykai susiję. Pavyzdžiui, mes šiuo metu esam su ausinėmis ir mes žinome – vaikas, kuris negali susikaupti, atlikti užduoties dėl aplinkoje esančio garso. Jeigu tu leidi pasirinkti vaikui, vienas, pavyzdžiui, daro individualiai, kažkas daro toje pačioje patalpoje, grupėje. Tu girdi triukšmą ir tau sunku susikaupti, elementariausiai turėti ausines. Mes Utenos krašte turime, kurie dar 2019-aisiais metais su „Lyderių laiko“ projektu pradėjo mokytis apie universalų dizainą mokymuisi. Tai, sakykime, jie jau turi truputėlį užsipirkę tam tikrų dalykų, jeigu taip galime pasakyti. Tai, elementariausiai, yra vaikų, kuriuos blaško apie tai, kad mes esam, štai matom vieni kitus, tai širmos pasistatymas sau priešais stalą. Kažkam sunku sėdėti, vat ir aš dabar supuosi ant kėdės. Tai galbūt sėdėjimo kažkokie, kubikai rubikai ir panašūs dalykai. Tai yra tokie elementarūs dalykai, kurie iš tikrųjų reikalauja finansų, tą, apie ką šneka Akvilė.

Viktorija Urbonaitė

Ir kūrybiškumo turbūt?

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Be abejo. Ką kalba Akvilė tai yra daugiau ir technologiniai sprendimai, nes technologiniai sprendimai, jie bet koku atveju palengvina.

Akvilė Grigienė

Kartais tiesiog mes turime patalpą kokią turime. Turime 30 kvadratų keturkampę klasę ir joje turi tilpti 20 vaikų, pavyzdžiui, ir iš tikrųjų sėdėjimo problema vaikams yra. Tiesiog yra daug vaikų, kurie nemėgsta ištisai sėdėti. Jiems reikia sukurti kažkur tai erdvę, o patalpa nėra didelė ir tada sunku yra mokytojui.

Viktorija Urbonaitė

Aš kaip tik neseniai kalbėjausi su keliom mamom, kurių vaikams yra disgrafija arba disleksija, ir sako, mes vis dar susiduriame su atvejais mokykloje, kad kai kurie mokytojai neleidžia rašyti kompiuteriu, būtinai liepia rašyti ranka. Čia toks paprastas sprendimo būdas būtų. Tiesiog padėti tam vaikui.

Akvilė Grigienė

Bet vėlgi, lietuvių kalbos kabinete, kažin, ar yra tiek kompiuterių arba planšečių, kad vaikui galėtų duoti. Jeigu yra vienas arba du kompiuteriai, o vaikų keturi arba daugiau, susiduria tiesiog su elementariomis tokiomis problemomis mokytojai, kur ne visada gali jas išspręsti, nors jie labai bando. Ir, pavyzdžiui, tikrai turime nuostabių pavyzdžių, kur, kaip aš ir sakiau, dar nėra rekomendacijų, bet jau mokytoja pati mato, kad matematikos užduotį vaikui būtinai reikia įgarsinti ir jinais tą padaro, vakare perskaito užduotį ir vaikui uždeda ausines. Pamokoje kai jinais nurodo ten spręsti užduotį visiems, tai jie ten sprendžia, o jis iš karto paklauso įrašą ir vaiko rezultatai pagerėjo tikrai. Tai va, tai yra tokių mokytojų, kurie tą daro, ką ir minėjot, patys ir be jokių iniciatyvų, kitų paskatinimų. Dar ką mes atradome, tai tokį įdomų dalyką, kad nepakankamas bendradarbiavimas tarp įvairių institucijų, kurios teikia pagalbą vaikui ir jo šeimai. Čia susiduriame su tuo, kad jeigu vaikui reikia pagalbos čia ir dabar, kaip mokytojai sako, ir kreipiamasi į tam tikras institucijas, tai atsakymo galima laukti ir du mėnesius. Tai kartais jau tos pagalbos ir nebereikia. Irgi galvojome kaip tą pakeisti ir pasirengėme tam tikras rekomendacijas, netgi kvietėmės tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatore ir visą eilę žmonių iš savivaldybės, kad galėtumėme tiesiog užtikrinti tą tinklaveiką, kad taip nebūtų. Bet kai kurių problemų mes patys irgi negalime išspręsti, tikrai savivaldybė.

Viktorija Urbonaitė

Rasa, o nėra taip, kad mes bijome tų visokių naujų naujovių, naujų programų ir atrodo, kad ai tai čia dar viena programa. Šiandien jūs man duodate, nuleidžiate vieną programą, rytoj nuleisite kitą ir taip toks nesibaigiantis ešelonas važiuoja. Kaip jūs matote tai?

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Kol kolegės kalbėjo, čia aš jau tokį šabloną net susirašiau visko. Suprantate, tikriausiai vienas dalykas, kas skamba šiandieną mūsų kalbėjimesi, tai skamba nuostatos. Ir pradedame pirmiausia nuo mokytojų nuostatų ir visų tų, kurie dalyvauja ir yra suinteresuotosios pusės. Net ir mūsų visų, kurie, kaip sakome, jau seniai gal nebeturime nei vaikų, nei anūkų kas būtų švietime šiuo metu, bet vis tiek mes esam suinteresuota pusė. Manau, tokios yra kelios galbūt problematikos susijusios. Tai vienas dalykas, kai mes atnešame naują dalyką, kaip mes apie jį komunikuojam. Tai universalus dizainas mokymuisi iš esmės yra atėjęs 2018-19 metais. Mes turėjome projektą, tarptautinį projektą, keturios valstybės. Mes Vilniuje turėjome Vilniaus Balsių progimnaziją, kurioje iš tikrųjų pirmi žingsniai buvo universalus dizaino mokymuisi ir taip politika susiformavo, kad iš tikrųjų teminis vertinimas, mokyklų išorinis teminis vertinimas apie įtraukujį ugdymą, iš esmės, buvo suformuotas visi vertinimo kriterijai remiantis universaliu dizainu mokymuisi. Man teko dalyvauti vienoje mokykloje, kvalifikacijos tobulinimo seminarą vesti, kur atvažiavau padėti jiems perskaityti išvadas. Kai tu jiems pradedi aiškinti, kad po šituo vertinimo kriteriju slepiasi universalus dizaino mokymuisi samprata apie pastoliavimą, čia slepiasi samprata apie barjerus, čia slepiasi samprata apie tris šitas smegenų dalis, kaip veikia visi tie mūsų neuronai. Ir tada labai paprastas komentaras ateina iš auditorijos. „Palaukite, biškį mes nesuprantame. Tai mus pirmiausia įvertino, davė išvadas, o dabar jūs ateinate mums paaiškinti ko jie čia ieškojo?“ Tai vienas dalykas, kuo mes buvom, man atrodo, mokytojų bendruomenę išgąsdinę, mes turėjome pirmiausia nusiėmę diagnostiką Lietuvoje apie įtraukujį ugdymą, bet suformulavę vertinimo kriterijus ir rodiklius jau remiantis universaliu dizainu mokymuisi. Tai vienas, mano galva, toksai toks truputėlį... Dalykas, kuris tikrai nepadėjo mokytojams susidraugauti su universaliu dizainu mokymuisi. Kita, ką Akvilė dabar mini, tai, iš esmės, mes vienu metu esam paleidę labai didelius pokyčius, ir, iš esmės, mokytojai jau yra išsigandę. Tai kai tu atvažiuoji dirbti su mokytojais ir aš kalbu apie universalų dizainą mokymuisi, tai pirma tokia reakcija – „Tai ko jūs dar čia iš mūsų dabar norite?“ Kai tu pradedi kalbėti ir pasakoti, aš suprantu, kad mokytojai labai nori pavyzdžių. Tu jiems sakai: žiūrėkit, čia yra gairės su tam tikrais pavyzdžiais matematikos pradinėje klasėje. Mums to nelabai ir gana. Mes labai norime tų tam tikrų receptų. Aš, tiesą sakant, dirbu ir su Renkuosi mokyti mokytojų programos mokytojais, ir nesena patirtis yra su Lazdijų savivaldybės mokytojais, ir kai tu jų pradedi klausti: žiūrėkit, va čia tai gali būti, o dabar pažiūrime, ar tai tikrai jūs nieko nedarote ir mes pradedame kalbėtis, kad daugelį dalykų, kas yra universaliam dizaino mokymuisi, mes darome. Tik mes, kaip sakyti, nesudedame į sistemą. Atsimenu tais laikais, 2018-aisiais metais, mes su Balsių progimnazijos dviem mokytojais, kai visi sako, tai turbūt su lengvais dalykais. Ne, mes pasiėmėme anglų kalbą ir pasiėmėme lietuvių kalbą. Lietuvių kalbos pamokos penkios per savaitę ir tikrai nėra lengvas dalykas, kuriame galima atnešti naują strategiją arba priegą. Tiesą sakant, mokytojos – būkime biedni, bet teisingi, aš visą laiką sakau – labai nepozityviai buvo nusiteikusias, kad jos ėmėsi iniciatyvos ateiti su mumis į šitą projektą. Po dviejų metų jos sakė: mes pamatėme, kad tai yra sistema. Tai ką aš noriu pasakyti, mes daugelį dalykų darom. Mūsų mokytojai tikrai daugelį dalykų daro. Aš sakau, žiūrėkite, kai jūs ateinate į pamoką, tai jūs pačios pasakojat? Pasakojam. Kai papasakojote, pažiūrime video? Pažiūrime video. O kai pažiūrime video, paskaitom iš vadovėlio kažkokį dar tarpą? Paskaitom. Valio, tai yra universalus dizainas. Mes skirtingais, mandras žodis, modalumo būdais padedam pažinti informaciją ir tai yra universalus dizainas. Dirbat šitaip? Aišku, kad dirbame. Darot, sudominimą, nuo ko pradedat pamoką? Papasakojame ką nors, atsinešame daiktą parodom, tai dar ten kažką padarom, tai per atvejį kažkokį. Tai valio, sakau. Tai juk ir yra universalus dizaino sudominimo elementas. Tik tai tiek, kad mes turime galvoti, kad tas sudominimo elementas vienam gali būti tai, kad aš pagaliau gerą turinį gausiu, kitam gal, kad aš su kolega dirbsiu, trečiam, kad aš... Vienam forma bus, vienam turinys

bus, kitam patirtis bus, bet mes tai darom? Nu darom. Suprantate? Tai, mano galva, čia tasai toks truputėlį yra netikras baubas padarytas. Kai tu pradedi kalbėti kas to baubo viduryje, tu pradedi matyti, kad mes tai darom ir, mano galva, kaip aš matau savo misiją kai aš dirbu su mokytojais, tai aš matau tame, kad parodyti kur mes esam, padėti paaiškinti o ką aš dar galiu daryti kito. Tam, kaip aš sakau, nu išsineškime vieną razinką, po mūsų viso seminaro išsineškime vieną razinką.

Viktorija Urbonaitė

Bet sąžiningai.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Sąžiningai. Ką aš galiu panaudoti? Ir kažkas sako, žinot, nu vat gera mintis, kad kiekvieno dalyko pamokoje ne tik mokytojas keltų pamokos uždavinį, bet mokinys susiformuluotų sau 45 minutėm tikslą. Mokytojas sako: šiandien mūsų pamokos lietuvių kalboje bus apie dalelytes. Nesu specialistė lietuvių kalbos, apie dalelytes. Ir viskas. Vaiko tikslas tom 45 minutėm susijęs su šituo tikslu. Ir jisai sako, va, šita idėja man yra vežanti, kurią aš išsinešu. Valio, šito ir gana. Ir dar vienas baubas, kurį mes turime apskritai savo sistemoje, tai turime šituos visus patikrinimus. Šitie tarpiniai patikrinimai, visokie standartizuoti testai. Nu va, čia irgi mūsų Lietuvoje dar vienas labai didelis baubas yra ir kai tu pradedi sakyti, žiūrėkit, eliminuokim barjerus, pašalinkime barjerus, pastoliaukime, kur yra santykis tarp pastoliavimo ir paramos, čia irgi išsiaiškinome ir visa kita, ir tada toks piktas žvilgsnis ateina ir sako: „Nu bet žinot ką? Bet tai kai jie nueis į egzaminą galutinį, kas jiems ten pastoliaus? O tai kas jiems ten leis gulėti ant žemės, ar tenais dar kažką?“ Ir tada aš jiems sakau, žiūrėkit, bet kai mes namus statome, tai mes pastolius turime tol, kol mes namą pastatom. Darbininkai ką padaro? Nurenka pastolius ir išvažiuoja kitą namą statyti, namas stovi. Tai mes pastoliaujame ir naikiname barjerus mokiniui tol, kol jis ateina iki to rezultato. Viena mokytoja man labai gražiai pasakė. Žinot, sako, tai aš dabar supratau, tai yra tiesiog padėti nueiti iki tikslo. O kai tu tikslą pasieki, tai tu ir pademonstruoti ten. Tai aš sakau su pastoliais tas pat. Mes padedame su šita prieiga kiekvienam vaikui ateiti iki egzamino ir, reiškiasi, kai namą pastatėme pastolius numetėme, ir kai tu atėjai parašyti tą egzaminą, tu jau esi ant tiek paramstyto ir tu tiek visko turi, kad tau nebereikia gulėti. Tau nebereikia kažkokio mikrofono, ausinių ir kitų dalykų, nes tu jautiesi tvirtas su tuo, ką tu žinai ir tu gali tai pademonstruoti. Bet tikriausiai dar kita diskusija galėtų būti apskritai apie egzaminų sistemas ir visa kita. Tai šitokie dalykai ir, mano galva, ką ir minėjo dar Indrė, kas svarbu ir ką galbūt atneša universalus dizainas, jisai yra sistema, ir jisai daug kalba apie tai, kad aš galiu daugelį dalykų numatyti prieš. Kai tu sakai, žiūrėkit, jūs planuojate pamoką ir jūs žinote, kad toje klasėje gali būti, kad jūs atsinešite šitą metodą, automatiškai bus barjeras vienam, antram ar trečiam vaikui. Tai tu automatiškai gali sakyti, aš negaliu visiškai pašalinti barjero, bet aš galiu minimizuoti jį. Ir šičia universalus dizainas, aš visą laiką sakau pavyzdį, jo principas yra toks, Ronald Mace yra sakęs, jeigu mes, projektuodami pastatą apgalvotume viską, kad kiekvienas mūsų žmogus ten galėtų patekti, po to mums reikėtų mažiau investuoti jį pritaikant kai jau bus pastatytas. Su švietimu lygiai tas pats. Jeigu mokytojas prieš tai apgalvotų kaip tą pamoką sumodeliuoti, kad kuo didesnė dalis vaikų galėtų joje dalyvauti be pagalbos specialistų. Aš jų neturiu. Tai kaip aš galiu sumodeliuoti pamoką taip, kad kuo didesnė dalis joje dalyvautų? Šiaip tyrimai rodo, kad 82-85 proc. vaikų kuo puikiai dalyvauja pamokose, kai yra taikomas universalus dizainas mokymuisi. Likusieji procentai yra pasiskirstantys, apie 5 proc. vaikų bus tiems, kuriems reikia individualaus asistento, kur jau universalus dizainas yra nepajėgus. Bus apie 10-15 proc., kur bus vaikų, kurie daro su pagalbos specialistais, švietimo

pagalbos specialistais. Bet didžioji dalis vaikų gali dalyvauti ir šičia sako, jeigu tu apgalvoji barjerą, kad šitas vaikas, kad pamokoje jisai galėtų dalyvauti, matematikos pamokos užduotis jam turi būti įgarsinta, mokytojas tą padaro prieš. Vadinasi, jisai duoda jam įrašą ir jam nereikia palikti visų 26 vaikų tol, kol jisai nueis individualiai jam papasakos kažką. Vadinasi, tu apgalvojai, tu suplanavai, tu pasirengi tą vadinamą pastolių, nes tu žinai, kad bus barjeras. Tu atėjai ir vyksta pamokos. Ir mes visą laiką sakom, aš neturiu tam laiko. Palaukit, tai vat tam yra šita prieiga, kad tu atrandi laiko, kad tau, kaip sakyti, nereikia bėgioti prie visų šitų vaikų, bet kiek įmanoma tų pastolių yra. Yra vaikų, kurie mąsto logiškai, struktūriškai. Tai tu, kai ateini į pamoką, tu gali atsinešti visas tas vadinamas grafines tvarkykles, kurios gali būti visiškai pagalbininkas tavo mokiniui. Mano uošvienė matematikė, tai linkėjimai jai, jeigu neiškirpsit. Tai jinai visą laiką sako, žinot, jeigu egzamine šiais metais bus taip suformuluota tai vaikai nesupras, bet jeigu bus kitaip suformuluota, aš ten neatsimenu, tai jie žinos ką čia spręsti. Bet jeigu kitaip suformuluosime nežinos, nes mūsų vaikai neatsimena formulų, šitų taisyklių. Formulės, taisyklės neatsimena. Tai barjero turėjimas, pastolius labai paprastas. Jeigu žinai, kad tavo vaikai negalės kažkurie dalyvauti pamokoje, tai tavo paprastas darbas – surašyk šitas taisykles prieš pamoką ir atsinešk. Viskas. Ir padėk, kam reikia – pasiims. Tai vieną razinką kažkada iš po vienu mokymų išsinešė, sako, žiūrėkit, bet jeigu aš padaryčiau plakatą ir tą plakatą tiesiog turėčiau pakabinęs savo klasėje, nu taigi, iš esmės, tai man nereikia net kiekvieną kartą, aš plakatus galiu keisti. Gali būti barjeras, kad ne visiems tas plakatas yra tinkamo dydžio, šrifto, spalviniu atveju ir visa kita, bet, iš esmės, čia irgi yra keičiami dalykai.

Viktorija Urbonaitė

Bet jau pirmas žingsnis yra.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Jo. Žinot, nuostatos yra baubai tam tikri, kurių mes bijome ir, bet kokiu atveju, suvokimas apie pačios strategijos buvimą, kas jinai yra. Mano galva, jinai tikrai palengvina mokytojų darbą, ir tai, ką mes turime trūkumą, trūkumą pagalbos specialistų, kad pagalbos specialistas nėra klasėje su mokytoju, kad kas yra – nėra įtraukusis ugdymas. Jeigu mes turime specialistų, bet specialistas pasiima vaiką, išsiveda, tai nėra įtraukusis ugdymas. Ką reiškia, kad vaikas yra čia, bet jo nėra? Arba mes sakome: mūsų mokykla atvira, bet mes turime atskirą klasę tiems vaikams. Mes juos visus sudėjome į vieną ir atskyrėme nuo kitų. Nu, tai nėra įtraukusis. Čia profesorė Galkienė visą laiką sako, tai yra segregacija, joks įtraukusis ugdymas. Pagalbos specialistas turi ateiti į klasę, pas mokytoją ir padėti čia, o ne paimti vaiką ir išsivesti kažkur į kitą kabinetą.

Viktorija Urbonaitė

Patobulinti.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Patobulinti arba palengvinti darbą visiems likusiems, nes kai jo nėra, nėra problemos. Atseit, jis jau nebetampa mūsų mokykloj. Aš nežinau, kaip čia reikėtų suprasti.

Akvilė Grigienė

Jūs tai, ką sakote, iš tikrųjų, yra tiesa, nes jau ir mūsų rajone yra specialistų, ypač jaunų specialistų, kurie turi tokį matymą, kad reikia ateiti ir dirbti. Ikimokyklinėje ir mano ugdymo įstaigoje ir psichologo asistentė, ir specialioji pedagogė, ir psychologė, su logopedu truputėlį yra ten problemų, nes daugiau tokie individualūs užsiėmimai, o socialinė pedagogė, jos jau dirba kartu su ikimokyklinio ugdymo mokytojais.

Viktorija Urbonaitė

O, žiūrėkit, jūs visos kalbate apie planavimą, apie identifikavimą kokia reali yra situacija kiekvienoje savivaldybėje ir mokykloje, turbūt. Kaip žmonėms, kaip tiems mokytojams, kaip savivaldybėms, kaip pradėti imtis tos iniciatyvos, lyderystės ir kaip tuos baubus įveikinti, apeiti?

Akvilė Grigienė

Šiaip labai paprastai, sakyčiau, įveikinti. Pirmiausia, kai vat padarai tokią inventorizaciją, tu sužinai į ką mokytojai dažniausiai kreipiasi pagalbos. Taigi vienas į kitą, apie tai ką mes kalbame tarsi nenori dalintis, bet pagalbos kreipiasi vienas į kitą. Kreipiasi į savo pagalbos specialistus, net į vadovus kreipiasi pagalbos, jeigu jiems reikia. Labai glaudžiai mūsų rajone bendradarbiauja su pedagogine psichologine tarnyba. Net mokytojai tiesiai kreipiasi į pedagoginę psichologinę tarnybą ir prašo, kad tiesiog specialistas, kaip jūs sakote, pašėšėliuotų, pastebėtų pamoką ir tiesiog duotų tam tikrų patarimų kaip galima būtų pakeisti tam tikrus dalykus. Mokytojai, dar išgirdome labai įdomų dalyką, kad mokytojai nori būti lygiaverčiai partneriai su pagalbos specialistais ir tėvais. Jie nenori būti tiesiog blogos žinios pranešėjai, kad ten kažkas neišeina vaikui ar kažkaip, jie nori būti tiesiog komandos dalis ir nori pasakyti, kad koks tas vaikelis atėjo. Ar jis labai gabus, ar jam reikia kažką pritaikyti pagal universalų dizainą, kažkokius barjerus pašalinti. Jie nori pasakyti, kad mes tikrai galime, mes jums padėsime ir mes tikrai sudarysime geriausias sąlygas vaikui mokytis. Tai va šitas mus labai įkvepia. Iš tikrųjų, galvojame, kad mūsų mokytojai tikrai gali tą daryti. Mes ketvirtuoju klausimu tiesiog mokytojų klausėme, o tai kokia ta gi įtraukiojo ugdymo sistema, nes mes su Giržado progimnazija, nagi turime tame rajone sukurti, todėl apėmėme visas įstaigas, net nuo ikimokyklinio. Norime sukurti tikrai efektyvią įtraukiojo ugdymo sistemą mūsų rajone, kuria galėsime galbūt dalintis, jeigu mums pavyks. Tai mokytojai labai gražiai, tokį tarsi apibrėžimą mums sudėliojo. Mes jiems leidome, na, pasvajokit, kaip tai turėtų atrodyti, ir jie sako, kad veiksminga įtraukiojo ugdymo sistema tai prieinama visų būtinų specialistų komandos pagalba visiems vaikams, mokytojams, darbuotojams ir tėvams toje pačioje įstaigoje, kurią lanko vaikas. Man atrodo, kad tai apima ir viską ką jie pasakė. Šiaip labai mokytojai dar pasvajojo, ir sako, kad būtų labai šaunu jeigu mokytojų skatinimo sistema būtų rajone, bet jie nori netgi ne pinigų kartais tie mokytojai. Sako, būtų labai šaunu jeigu mus prievarta išsiųstų kas nors į sanatoriją ir penkias dienas lieptų tiesiog pailsėti, kad tai nebūtų pinigine kažkokia kompensacija, bet tiesiog kažkoks poilsis, kažkokia galimybė galbūt į kelionę išvažiuoti arba tu privalai tą padaryti.

Viktorija Urbonaitė

Taip elementaru.

Akvilė Grigienė

Taip, elementaru. Va tokių tiesiog dalykų paprastų jie nori. Aišku, dar jie pasiūlė labai įdomų dalyką, kad būtų sukurta savivaldybėje duomenų bazė, kurioje mokytojai ir mokytojų padėjėjai galėtų

registruotis, nurodyti savo darbo dienas, kad kitoje ugdymo įstaigoje, nes yra pavadavimo problemos, tikrai sudėtinga. Jie netgi šitai pasisiūlė. Jeigu būtų tokia duomenų bazė, pavyzdžiui, nėra šiandien įstaigoje, susirgo mokytojas. Direktoriui tiesiog pasiūlyti duomenų bazėje, aha, ten va toks mokytojas yra šiuo momentu laisvas ir jis gali ateiti pavaduoti. Tai čia pačių mokytojų idėja, tai mes labai žavimės šita idėja, kad jie nori padėti ir kitoms įstaigoms, ir kolegoms. Dar mokytojams labai smagu kai dirba du. Sako būtų šaunu, jeigu klasėje galėtų dirbti du mokytojai ir padėjęs, mes tikrai galėtume užtikrinti tą įtraukijį ugdymą visiems absoliučiai vaikams. Nu tai čia, žinot, yra svajonės.

Indrė Širvinskaitė

Aš tai dar jeigu atsakant į klausimą nuo ko pradėti, man atrodo, sekant Rasos nupaišytu tuo UDM modeliu, kuris kalba apie visus, apie kiekvieną, bet kartais, kai mes pradėdame kalbėti apie visus, tai gaunasi apie nei vieną. Tam, kad mes galėtumėme tikrai kiekvieno poreikį atliepti, mums pirmiausia reikia įsivertinti ko mes nežinome. Vėl ta inventorizacija, nes tam, kad aš galėčiau pritaikyti kažkokią priemonę man reikia suprasti kur tas barjeras gali būti ir kaip jį atliepti. Tai ir čia mes kalbame apie kiekvienas unikalus ir skirtingas, bet galime grupuoti tam tikrus poreikius ir tam tikras vaikų grupes, ir atpažinti tuos poreikius, ir išmokti juos atliepti. Tai man atrodo labai svarbu. Nebūtinai viską iš karto, bet, tarkim, į skirtingas grupes. Dabar Tūkstantmečio mokyklų programoje tokia banga, elgesio, emocijų sutrikimai, dėmesio sutrikimai. Tai yra tos temos, kurios tikrai labai skauda mokytojams ir nežino, ir didelis poreikis yra išmokti daugiau apie tai, kaip su tuo dirbti, kokios priemonės reikalingos ir visa kita. Tai labai svarbu visą laiką pradėti nuo to, kad jeigu visiems tai visiems, bet tada kalbame konkrečiai, gilinamės į konkrečius poreikius ir tada į kiekvieną vaiką, išmokstame atpažinti. Toks kelias su savivaldybės lyderyste, galima pradėti nuo tokio pokalbio, įsivardinti temas, kad ir išvažiuoti į kokią stažuotę užsienyje, pasižiūrėti, pasigilinti į konkrečią temą. Kita mokykla pasigilina į kitą temą ir tada dalinasi patirtimi. Kitas mokytojas jau žino, kaip, tarkim, dirbti su autistišku vaiku. Tada galima pas jį ateiti pasiklausti kai pas tave į klasę ateina. Pirmiausia, įsivardiname ko nežinome ir tada galime planuoti, kaip ir su ta pačia namo metafora. Architektas universaliu dizainu sukurs namą tada, kai jis pirmiausiai žinos kaip tą namą statyti ir kokie poreikiai gali būti prieinamumui. Tai lygiai taip pat ir su pamokos planavimu, visą laiką reikia eiti, gilintis. Kas man patinka dar UDM, tai, kad jis sukuria tą tokį lankstumą ir laisvumą netaikyti tam tikrų priemonių konkrečiam vaikui. Mes tiesiog galime padėti tas pačias ausines klasėje ir naudojasi tie, kam reikia tuo momentu. Mes neribojame, kad čia pritaikytas tualetas tai tik žmonėms su negalia, ausinės tiktai autistiškam berniukui. Visi naudojami tom pačiom priemonėm. Mums visiems kartais tai yra naudinga. Tai yra mokymosi strategijos ir toks atlaisvinimas tos klasės ir pamokos, man atrodo, kad naudingas yra visiems.

Akvilė Grigienė

Aš dar norėčiau šiek tiek paantrinti. Tai vat būtent kai pasidarai inventorizaciją, tada mes pasirengėme 12 rekomendacijų pagal kurias ką mes galime padaryti, kad va toje vietoje, vienoje, kitoje pagerėtų mokiniams, mokytojams, vadovams, švietimo įstaigos specialistams. Iš to gimsta tokie labai gražūs dalykai kaip mokymosi pagalbos teikimo modelis Giržado progimnazijoje ir jo komanda, kuri prie to intensyviai dirba, įtraukiojo ugdymo teminė grupė, kur susiformavo vat po šitos diskusijos. Suprantate, mūsų teminė grupė yra gausiausia, 16 žmonių, kurie renkasi kiekvieno mėnesio trečią pirmadienį 15 val. Mes labai aiškiai susiplanuojame teminės grupės koks bus darbas ir va dabar mes turėsime 18 dieną, berods, jei nesuklydau. Tai pirmadienis 15 valanda, mes kalbėsime apie pamokos konstrukciją – kokia gi ta pamoka pagal įtraukijį ugdymą, kokie elementai. Mes tikrai

ieškome ir patys dalinamės, ir mokytojai patys kuria, ir mes labai tikimės, kad jie būtent prisidės prie tos įtraukiojo sistemos sukūrimo. Dar vienas dalykas, tai įtraukiojo ugdymo koordinatoriai yra paskirti pas mus visose mokyklose ir netgi ikimokyklinio ugdymo įstaigoje yra pasiskirstę mokytojai, kurie yra atsakingi už įtraukijį. Visi mes stengiamės, irgi turime susitarimus, bendradarbiaujame su Giržado progimnazija. Dirbame labai dėl erdvių įveiklinimo ir kad tos erdvės, kurios sukurtos dabar iš TŪM programos, būtų tikrai prieinamos absoliučiai visiems, kuriems reikia tos pagalbos. Tokie principai, tokie gražūs dalykai.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Klausimas, šitoje jūsų grupėje ar yra vadovų?

Akvilė Grigienė

Šitoje mūsų grupėje, deja, vadovų nėra.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Kodėl?

Akvilė Grigienė

Aš, kaip buvęs vadovas, galiu pasakyti, vadovas visada turi turėti motyvaciją nuolat mokytis ir judėti. Bet aš galiu pasidžiaugti, kad yra du vadovai, ir ne TŪM'inių mokyklų, kurie studijuoja įtraukijį ugdymą ilgalaikę programą, turi 270 valandų ten yra. Tai jie tikrai studijuoja. Tai mes turime du tokius vadovus ir su jais pastoviai palaikau ryšį. Kartu yra kai įtraukiojo ugdymo koordinatorių susitikimai, tai tikrai aš su jais bendrauju ir jie teikia minčių, ir idėjų. Tai labai džiaugiuosi tais dvejetainiais vadovais.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Aš tik pasakysiu kodėl aš klausiu apie vadovus. Atliepiant ir jūsų klausimą, tai, mano galva, toksai skepticizmas yra ne tik tais iš mokyklų mokytojū, bet aš, kadangi čia pristatėte universitetinę dalį, kad dirbu, bet ir dar dirbu. Aš pasiūliau tiesiog kvalifikacijos tobulinimo mokykloms programas, kurios yra skirtos savivaldybės lygmeniui, mokykloms, tai mokyklų vadovams, ir programos, kurios yra skirtos mokytojams. Spėkit, kiek į mane kreipėsi švietimo skyriū, kurie norėtū, kad aš dirbčiau su vadovais arba švietimo skyriais, arba savivaldybėm?

Akvilė Grigienė

Aš galiu pasakyti, mūsų tikrai kreiptųsi, bet pirmiausia reikia susitarti su vadovais, nes jie kartais sako: „Mes labai daug dirbame, nebeturime laiko, mes labai užimti ir dar kažkur mokytis, čia tiek programų ir tiek naujovių“. Žinote, kaip būna. Dar ką noriu aš paantrinti, labai reikalingi tokie mokymai švietimo skyriū specialistams. Iš tikrųjų, žinau, bendraujame, sako, mes tarsi pamotės vaidmenyje esame, čia pokyčiai, pokyčiai. Na, vedėja iš tikrųjų dalyvauja, jinai dalinasi, bet kiek tas žmogus gali vienas viską parnešti ir duoti. Tai, aišku, tiek, kiek gali, jie užsirašo, bet, ko gero, galbūt suburti visus. Ne tik vedėjus, bet ir specialistus, dirbančius skyriuje, kurie kuruoja pagrindines mokyklas, kurie kuruoja ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Galima netgi pogrūpiais tokiais skirstyti ir tikrai jiems pritaikyti mokymus. Tai aš manau, kad tai būtų labai vertinga, jie visai vėlgi kitaip žiūrėtū.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Tai atsakysiu, žinokit, pati į savo klausimą. Nei viena. Nulis. Dabar žinau, kad yra Ukmergė besiruošianti TŪM'ui. Tai jie, kiek žinau, savo planuose yra nusimatę atskiras tikslines grupes – vadovai, švietimo pagalbos specialistai ir mokytojai. Tai ką aš noriu tuo pasakyti? Pavyzdžiui, ką mes rašėme ir leidinyje, ir kodėl aš grįžtu vėl prie to pačio, kad pradėti nuo švietimo skyriaus? Kodėl pradėti nuo mokyklų vadovų? Todėl, kad vienas yra dalykas, kuo aš džiaugiuosi tikriausiai. Mokytojai gal džiaugėsi ta pedagogine dalimi, didaktine. Aš džiaugiuosi, kad mes vadybinėje prizmėje pradedame kalbėti apie tai, kad aš, kaip vadovas, dirbdamas su savo personalu, taikau universalų dizainą. Perkelti tą patį principą. Žiūrėkit, mes sakome, jūs, kaip mokytojai, turite pasiruošti, kad informaciją supranta mūsų vaikai skirtingais būdais. Mūsų mokytojai informaciją supranta lygiai tais pačiais skirtingais būdais.

Akvilė Grigienė

Labai sutinku, iš šito pačio tyrimo matėme, mes tokį spektrą gavome įtraukties suvokimo, kad tai buvo *wow*.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Būtent, būtent. Kvalifikacijos tobulinimo formos. Mes visiems sakome, kad vaikams ne ant vieno kurpaliaus. Tai kodėl kvalifikacijos tobulinimo seminare visi mūsų 40 mokytojų vienos mokyklos turi daryti vienodai? Kodėl pademonstruoti išmokimą arba suvokimą kas yra universalus dizainas mes norime vienodai? Tai duokit mokytojams galimybę skirtingai, kaip vaikai man gali vienas parodyti aukščiausią viršukalnę, kitas nupiešti, trečias – papasakoti, tai man vienas mokytojas gali papasakoti kaip jisai suvokė universalų dizainą, kitas parodyti gali, trečias nufilmuoti, ketvirtas dar gali padaryti. Tas dar principas yra, kad ne tik iš mokytojo reikalaujame universalaus dizaino principų taikymo dirbant su vaikais. Bet kaip mes, kaip vadovai, galime taikyti universalų dizainą vadybiniame lygmenyje dirbdami su savo mokytojais? Ar mūsų mokytojams nereikia sudominimo ir paskatinimo, kad jie taikytų universalų dizainą? Tai tie patys trys kolonos, kaip mes sakome, universalaus dizaino, tos pačios smegenys, trys neuronų pagrindiniai tinklai. Viskas veikia. Ir kitas ką jūs šnekate apie pagalbos specialistus savivaldybės lygmenyje, mes kalbame lygiai tą patį. Tam, kad tu gebėtumei padėti mokyklai... Atsimenu taip vadinamam Kupiškio projekte mes visą laiką sakėm apie bendradarbiaujančią lyderystę. Jinai gali būti vertikali, horizontali. Ir šituo atveju ta horizontali bendradarbiaujanti lyderystė, apie ką jūs kalbėjote tarp visų lygmenų, jinai yra lygiai tokia pati svarbi. Katie Novak yra išleidusi ir projektų rėmuose teko nusipirkti šitą knygą, rašant nacionaliniam lygmeniui, ir ten yra labai gera mintis, kad netgi į kiekvieną mes vaiką žiūrime kaip į besimokantį ekspertą, kuriam taikome tas tris kolonas, tuos tris principus: informacijos pateikimas kitais būdais, žinojimo pademonstravimas skirtingais būdais ir sudominimas. Tą patį taikom mes, kaip vadovai, dirbdami su mokytoju, ir tą patį švietimo skyriaus vadovas, specialistai, vadovas su savo specialistais dirbantis, specialistas su vadovų kolektyvu ir tinklaveikoj dirbdamas. Ko aš galbūt nežinau, čia iš tikrųjų žiūriu į Indrę, bet mano toks svajoninis noras būtų, kad mes tą universalų dizainą TŪM programai nepasiimtume ir nesakytume: „Nu va, žiūrėkit, čia jums yra parašytos labai gražios gairės. Dabar, pradėkit, mielieji mokytojai, dirbti.“ Pradėkim va toje tinklaveikoje apie kurią mes kalbame, atneškime universalų dizainą mūsų, suaugusių žmonių, tarpe. Įsivaizduokit, mokytojui, kuris iš vadovų patiria universalų dizainą kaip su juo dirba ir tada tau atnešti pas vaikus yra visai ne tas pats. Nu, bet kad ir lektoriai yra, sakote, ateina dirbti ir papasakoja teoriškai. Tai tu, reiškas,

ateini vesti seminaro ir jeigu tu vedi apie universalų dizainą, tai natūraliai tavo paties seminaras turi būti pagrįstas universalaus dizaino principais.

Viktorija Urbonaitė

Taip, ir tu pats turi tikėti tuo.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Ir tada nėra iš viršaus. Ir tada nėra iš apačios, ir tai nėra iš vidurio. Tai yra sistema, ekosistema, kai visi lygmenys suvokia kas yra universalus dizainas, ne vien dėl to, kad daugiau pinigų nusipirkti kažką, kas man irgi svarbu, bet suvokimų, nuostatų pokyčio kaitos principas tada ateina visais lygmenimis ir sisteminiu lygmeniu.

Viktorija Urbonaitė

Žiūrėkit, kadangi mūsų laikas visai jau baigia išsekti ir suprantu, kad galėtumėm čia dar keturias tinklalaides įrašyti ir dar nebūtumėm pabaigusios šitos temos ir neišsėmusios. Bet labai labai trumpai. Kokio pokyčio jūs norėtumėte? Ne kokį mes pasieksime, bet pasakykit savo svajonę.

Indrė Širvinskaitė

Man tai atrodo, kad dabar, pastaruoju metu labai nemažai buvo šiaip viešoje erdvėje diskusijų apie įtraukų ugdymą. Man labiausiai nepatinka kai aš girdžiu tokį kalbėjimą, kad va čia yra mūsų vaikai, o čia yra tie vaikai. Kažkokie vaikai yra mūsų, kiti kažkokie kitokie vaikai. Tai man atrodo, kad kai mes pradėsime kalbėti, taip pat kaip suprantame visi kas yra universalus dizainas, jeigu mes visi kalbėsime apie tai, kad visi vaikai yra mūsų ir visi yra vaikai. Mes kalbame apie visus. O jeigu jau kalbame apie visus, tai kalbėkime apie visus, ar ne? Negalime išskirti [vienų ar kitų]. Ir kai sukursime tokią kultūrą, kur tai bus tiesa, kuria mes tikėsime, tai man atrodo bus pokytis. Nes įtraukusis ugdymas tai pirmausia yra kultūrinis pokytis ir vertybinis pokytis. O kaip tai įgyvendinti? Visi klysta, visi bando ir svarbu, kad turėtume kažkokią tai bendrą viziją ir tą taikinį, į kurį mes einame ir einame bendru keliu. Kai išgirstame tą vertybinį pokytį, tai tada širdis dainuoja.

Akvilė Grigienė

Aš turiu paprastą svajonę – tai, kad mums pavyks sukurti veiksmingą įtraukiojo ugdymo sistemą rajone ir labai tikiuosi, kad jinais veiks ir po 2025 m. birželio, kada baigsis TŪM programa.

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Aš dabar tiktais jau nebe svajonę, bet tokia realybę pasakysiu, universalus dizainas mokymuisi nėra panacėja. Jeigu mes visi ją įgyvendinsime, negalvokime, kad šimtu procentų turėsime įtraukų ugdymą. Tai yra viena iš strategijų įtraukiamam ugdymui užtikrinti arba pasiekti. Tai mano toks palinkėjimas galbūt būtų visiems, kad kiekviena savivaldybė, kiekviena mokykla atraskime savo kelią. Kažkas pagal universalų dizainą mokymuisi, kažkas per kitokias priemones ir instrumentus. Man atrodo, tik palinkėkime vieni kitiems, kaip aš sakau, ne tik ramybės, bet stiprybės einant šituo keliu. Aš manau, kad kiekviena priemonė yra gera priemonė, jeigu jinais padeda pasiekti tikslą. Tai o tikslas yra visi vaikai, ką sako universalus dizainas, nebe kiekvienas, ir šitas yra labai svarbu. Ne kiekvienas, bet visi. Tai, kad visi, visi mūsų vaikai pasiektų mokymosi sėkmės, o kokia ta priemonė bus, mano galva...

Akvilė Grigienė

Nėra taip svarbu?

Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Nėra taip svarbu.

Viktorija Urbonaitė

Prie mikrofono buvo šiandien keturios moterys, trys ekspertės ir viena vedėja. Doktorė Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė, VDU Švietimo vadybos ir politikos katedros docentė, edukologijos tyrimų instituto vyresnioji mokslo darbuotoja, Lietuvos mokslo tarybos Jaunosios akademijos narė, viena iš UDM gairių kūrėjų; Indrė Širvinskaitė, TŪM įtraukiojo ugdymo srities ekspertė, Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisijos prie lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos pirmininko pavaduotoja ir Akvilė Grigienė, Kaišiadorių lopšelio-darželio „Spindulys“ direktoriaus pavaduotoja ugdymui ir įtraukiojo ugdymo koordinatore Kaišiadorių rajone, dirbanti Giržado progimnazijoje, kuri, priėmusi lyderystę įtraukiojo ugdymo srityje ir turi 12 metų vadovavimo mokyklai patirtį. Šitos fantastiškos moterys šiandien kalbėjosi tinklalaidėje „Postūmis: Dialogai švietimo pažangai“ ir mūsų tema buvo „Įtraukusis ugdymas: Iš viršaus į apačią ar iš apačios į viršų“. Prie mikrofono buvo Viktorui Urbonaitė. Iki pasimatymo kitą kartą.